

FN FAKTA.

GLOBALA MÅLEN: MÅL 4 – GOD UTBILDNING FÖR ALLA

Utbildning är det mest effektiva sättet att bekämpa fattigdom, förbättra hälsan och främja ett ansvarsfullt medborgarskap. Bilden är från Indien.

Utbildning nyckel till utveckling

Mål 4 i Agenda 2030 handlar om god utbildning för alla människor, om att lärandet ska vara livslångt och om att ämnen som hållbar livsstil, jämställdhet och mångfald – med mera – ska inkluderas. Coronapandemin har haft en kraftigt negativ effekt på området då många länder har stängt skolor.

Av de olika faktorer som är centrala för utvecklingsprocessen i ett land är allmän och god utbildning en av de absolut viktigaste. Det är en nyckelkomponent för att lyfta människor ur fattigdom och för att öka välbördet för såväl den enskilda individen som för samhället i stort. Utbildning är också en grundläggande mänsklig rättighet vilket slås fast

i artikel 26 i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna. När de globala målen för hållbar utveckling antogs 2015 var det därför självklart för de flesta att god utbildning för alla skulle vara ett av dem.

Stora framsteg har också gjorts under de senaste decennierna när det gäller skola och utbildning. Inskrivnings-

graden i grundskolan har ökat liksom andelen personer i låg- och medelinkomstländer som genomgår full grundskoleutbildning. När de globala målens föregångare – de så kallade millenniemålen – utvärderades 2015 konstaterades också att ett av de delmål som hade uppnåtts var det om att lika många flickor som pojkar ska börja skolan. Det

4 GOD UTBILDNING FÖR ALLA

I september 2015 antog världens stats- och regeringschefer en ny global utvecklingsagenda, Agenda 2030. Den innehåller 17 globala mål för hållbar utveckling (Sustainable Development Goals, SDGs) som syftar till att avskaffa fattigdom och hunger, rädda vår planets ekosystem och klimat och skapa fredliga, inkluderande och trygga samhällen. Det är den mest omfattande och ambitiösa utvecklingsplan som mänskligheten någonsin har haft. Världens regeringar bär det yttersta ansvaret för att agendan genomförs men varje människa på jorden berörs och om målen ska kunna nås krävs att alla betydande aktörer i samhället medverkar och påverkar utvecklingen i rätt riktning. I detta faktablad belyser vi det fjärde av de 17 målen: god utbildning för alla.

▶ är särskilt glädjande då satsningar på flickors utbildning skapar flera positiva bieffekter på samhällsnivå såsom förbättrad hälsa, mindre och friskare familjer, ökad demokrati och gynnsam ekonomisk utveckling.

Men trots de många framsteg som gjorts på utbildningsområdet beräknas fortfarande 780 miljoner människor i världen, varav två tredjedelar är kvinnor, inte kunna läsa och skriva. Bland världens barn stod 2018 omkring 260 miljoner utan skolgång vilket motsvarar närmare en femtedel av barnen. Ser man till grundläggande kunskaper i läsning och matematik saknas detta hos över hälften av alla barn och unga.

Liksom på andra områden har coronapandemin kraftigt försämrat läget ytterligare. 91 procent av alla skolelever har drabbats av skolstängningar och närmare 370 miljoner barn har gått miste om livsviktiga skolmålter. Genom att sätta stopp för barns skolgång och vända upp och ner på tillvaron för oräkneliga familjer är pandemin det hårdaste slaget mot världens skolor i modern tid.

En rad initiativ har tagits i FN för att bromsa den negativa effekten av pandemin på skolgång och inläring. Ett exempel är ett initiativ i mars 2020 av Unesco, FN:s organisation för utbildning, vetenskap, kultur och kommunikation/information, där FN-aktörer och civilsamhällsorganisationer fördes samman med representanter för IT-branschen och medier i en ny global koalition för utbildning. Koalitionen har bland annat arbetat med att hitta innovativa och inkluderande undervisningsformer för olika samhällen, beroende på graden av digitalisering, och har stöttat länder i deras ansträngningar för att nå ut till skolbarn med undervisning trots pandemin.

FN:s barnfond Unicef har utvecklat sina insatser i 145 låg- och medelinkomstländer i syfte att möta behovet av alternativa undervisningsformer och insatser för psykisk hälsa.

SVERIGE OCH MÅL 4

I den senaste utgåvan av FN:s Sustainable Development Report, med underrubriken ”covid-19 och de globala målen”, finns statistik över hur olika länder ligger till med de 17 målen. Där anges att ”utmaningar kvarstår” för

Mål 4 – Säkerställa en inkluderande utbildning av god kvalitet och främja

Delmål 4.1

Senast 2030 säkerställa att alla flickor och pojkar fullbordar avgiftsfri och likvärdig grundskole- och gymnasieutbildning av god kvalitet som leder till relevanta och ändamålsenliga kunskaper.

Indikator 4.1.1: Andelen barn och ungdomar: (a) i årskurs 2/3, (b) i slutet av grundskolan och (c) i slutet av gymnasieskolan som uppnår en bestämd kunskapsnivå i (i) läsning och (ii) matematik fördelat på kön

Indikator 4.1.2: Andel personer i en viss åldersgrupp som fullföljt en viss utbildningsnivå (grundskola årskurs 6, grundskola årskurs 9-10 respektive gymnasium 3 år)

Delmål 4.2

Senast 2030 säkerställa att alla flickor och pojkar har tillgång till förskola av god kvalitet som ger omvårdnad och förbereder dem för att börja grundskolan.

Indikator 4.2.1: Andelen barn under 5 år som utvecklas enligt typiska utvecklingsmönster när det gäller fysisk och psykosocial hälsa samt inläring, fördelat på kön

Indikator 4.2.2: Deltagande i organiserat lärande (året före obligatorisk skolstart) fördelat på kön

Delmål 4.3

Senast 2030 säkerställa att alla kvinnor och män har lika tillgång till yrkesutbildning och eftergymnasial utbildning, inklusive högskoleutbildning, av god kvalitet till en överkomlig kostnad.

Indikator 4.3.1: Deltagande bland ungdomar och vuxna i formell och icke-formell utbildning de senaste 12 månaderna fördelat på kön

Indikator 4.3.2(N): Andel registrerade studenter på högskola/universitet

Delmål 4.4

Till 2030 väsentligen öka det antal ungdomar och vuxna som har relevanta färdigheter, däribland tekniska färdigheter och yrkeskunskaper, för sysselsättning, anständigt arbete och entreprenörskap.

Indikator 4.4.1: Andelen ungdomar och vuxna som har färdigheter i informations- och kommunikationsteknik (IKT) fördelat på typ av kunskap

Indikator 4.4.2(N): Platshållare för Indikator om etablering på arbetsmarknaden efter avslutad utbildning på gymnasieskolan respektive högskola/universitet

Indikator 4.4.3(N): Fördelning av befolkningen efter högsta avslutade utbildningsnivå (förgymnasial, gymnasial, eftergymnasial kortare än 3 år och eftergymnasial 3 år och längre) efter åldersgrupper och kön

Delmål 4.5

Senast 2030 avskaffa skillnaderna mellan könen inom utbildningsområdet och säkerställa lika tillgång till utbildning och yrkesutbildning på alla nivåer för utsatta personer, inklusive personer med funktionsnedsättning, ursprungsfolk och barn som lever under utsatta förhållanden.

Indikator 4.5.1: Jämlikhetsindex (kvinnor/män, glesbygd/stad, nedre/övre inkomstkventil och andra, till exempel funktionsnedsättning, ursprungsbefolkning och konfliktdrabbade, i takt med att data tillgängliggörs) för samtliga utbildningsindikatorer på listan som kan disaggregeras

MÅL 4

Erörande och likvärdig utbildning och livslångt lärande för alla

Delmål 4.6

Senast 2030 säkerställa att alla ungdomar och en väsentlig andel av alla vuxna – både män och kvinnor – lär sig läsa, skriva och räkna.

Indikator 4.6.1: Andel av befolkningen i en viss åldersgrupp som uppnår en bestämd kunskapsnivå i (a) läsförståelse och (b) räkning fördelat på kön

Delmål 4.7

Senast 2030 säkerställa att alla studerande får de kunskaper och färdigheter som behövs för att främja en hållbar utveckling, bland annat genom utbildning för hållbar utveckling och hållbara livsstilar, mänskliga rättigheter, jämställdhet, främjande av en kultur av fred, icke-våld och globalt medborgarskap samt värdesättande av kulturell mångfald och kulturens bidrag till hållbar utveckling.

Indikator 4.7.1: Till vilken grad utbildning för (i) globalt medborgarskap och (ii) hållbar utveckling ingår i: (a) utbildningspolitik, (b) läroplaner, (c) lärarutbildning och (d) elevbedömning

Delmål 4.A

Bygga och förbättra utbildningsmiljöer som är anpassade för barn och personer med funktionsnedsättning, samt tar hänsyn till jämställdhetsaspekter och därmed erbjuder en trygg, fredlig, inkluderande och ändamålsenlig lärandemiljö för alla.

Indikator 4.a.1: Andelen skolor med grundläggande service, efter typ av service
Indikator 4.a.2(N): Andel elever som upplevt mobbning under de senaste månaderna

Delmål 4.B

Till 2020 väsentligen öka antalet stipendier i världen som kan sökas av personer från utvecklingsländer, i synnerhet de minst utvecklade länderna, små önationer under utveckling och afrikanska länder, för studier inom högre utbildning, inklusive yrkesutbildning samt informations- och kommunikationstekniska, tekniska, ingenjörsvetenskapliga och naturvetenskapliga program, i utvecklade länder och andra utvecklingsländer.

Indikator 4.b.1: Volym av offentligt utvecklingsbistånd för stipendier fördelat på sektor och typ av studier

Delmål 4.C

Till 2030 väsentligen öka tillgången på utbildade lärare, bland annat genom internationellt samarbete kring lärarutbildning i utvecklingsländerna, särskilt de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling.

Indikator 4.c.1: Andelen kvalificerade lärare i grundläggande utbildning efter utbildningsnivå

Foto: UN Photo/Eskinder Debebe

Ett skolbarn i Bangui, Centralafrikanska republiken.

Sveriges del när det gäller mål 4. Framsteg handlar det om att en hög andel unga i socioekonomiskt utsatta områden inte klarar de uppsatta målen i skolan. Statistikmyndigheten SCB, som ansvarar för den statistiska uppföljningen av genomförandet av de globala målen i Sverige, har framhållit just ojämlikhet mellan grupper som ett övergripande problem i Sverige.

Sustainable Development Report pekar också på att den svenska skolan uppvisar alltför dåliga resultat i vetenskapliga ämnen. Inom landet har kritik också riktats mot att konkreta metoder saknas för att följa upp hur man i den svenska skolan arbetar med delmål 4.7; om utbildning för hållbar utveckling.

INTERNATIONELLA DAGAR

Flera internationella dagar knyter an till de viktiga frågorna om utbildning och lärande. Den 24 januari är *internationella dagen för utbildning*. Den instiftades av FN:s generalförsamling 2018 mot bakgrund av att utbildning spelar en så avgörande roll för både individers och samhällets välbefinnande och utveckling. Generalförsamlingen har även instiftat en *internationell dag för kvinnor och flickor inom vetenskap* – den 11 februari – i syfte att förändra de ojämlika förutsättningar som på många håll råder inom forskningen och för att underlätta karriären för kvinnliga forskare.

Unesco har instiftat *internationella läskunnighetsdagen* den 8 september liksom *internationella lärardagen* som firas den 5 oktober.

TEXTEN I MÅL 4

Den fullständiga skrivningen av mål 4 i Agenda 2030 är: ”säkerställa en

”N” står för ”nationell indikator”. Läs mer om indikatorerna till de globala målen på <https://unstats.un.org/sdgs>.

inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla (*ensure inclusive and equitable quality education and promote lifelong learning opportunities for all*). För att kunna kommunicera de globala målen bättre har benämningen av varje mål getts en kortform, i detta fall *god utbildning för alla*.

I de tio delmålen sätts målsättningar upp för olika stadier från förskola till vuxenutbildning. Att utbildningen ska vara av god kvalitet betonas på flera ställen, något som återspeglar den kritik som tidigare riktades mot millenniemål 2 som sades fokusera alltför ensidigt på kvantitet. Andra aspekter som betonas är att alla i ett samhälle ska nås av

utbildningsinsatser och att de ska främja en hållbar utveckling.

Efter de sju sifferdelmålen finns tre bokstavsmål (4.A till C) som handlar om åtgärder och metoder för att de första delmålen ska kunna nås.

För att kunna mäta hur arbetet med de globala målen går har FN tagit fram 231 globala indikatorer. Varje land ska även ta fram nationella indikatorer och metoder för att mäta utvecklingen. För Sveriges del är det Statistikmyndigheten SCB som ansvarar för arbetet med indikatorerna.

Den fullständiga texten till mål 4 samt de indikatorer som är kopplade till delmålen framgår av rutan på föregående uppslag (N står för "nationell indikator").

Foto: Unsplash/Prado

Foto: Lina Stolpe

Hur bidrar Svenska FN-förbundet med sin verksamhet till mål 4? Vi frågade Annelie Börjesson, ordförande.

– FN-förbundets tre projekt Flicka, Minor och Skolmat bidrar vart och ett till ökad skolgång. Genom Flicka bidrar vi till att flickor får gå i skolan i stället för att gifta sig, genom Minor röjer vi viktig mark så att barnen kan gå till och från skolan på ett säkert sätt och genom Skolmat ökar vi väsentligt antalet barn i skolan och deras närvaro.

– FN-förbundet bidrar också direkt till uppfyllelsen av delmål 4.7 i Sverige genom vår omfattande skolverksamhet och vi bedriver även viktigt informations- och påverkansarbete om de globala målen, bland annat genom projektet Glokala Sverige i kommuner och regioner.

DET HÄR KAN DU GÖRA:

Mål 4 i Agenda 2030 handlar om att alla människor i världen ska få tillgång till utbildning av god kvalitet. Utbildning är helt grundläggande för individers och länders utveckling. Här är några tips på aktiviteter på hur DU kan bidra:

Kolla in vårt skolmaterial!

På FN-förbundets webbsida finns lektionsmaterial för att lyfta de globala målen och rätten till utbildning. Det är till exempel lärarhandledningar, filmer, simuleringar och interaktiva övningar anpassade för olika årskurser, det mesta i digital och nedladdningsbar form. Det finns också färdiga FN-rollspel och praktiska handböcker för den som ska planera eller delta i ett rollspel. Se fn.se/skola!

Stöd Skolmat!

Under pandemin har miljontals barn i världen drabbats hårt då deras skolor stängts och deras utbildning avbrutits. Att de samtidigt gått miste om den för många livsviktiga skollunchen är allvarligt. Samtidigt jobbar FN:s livsmedelsprogram WFP hårt med att nå dessa barn. Genom att stödja FN-förbundets projekt Skolmat bidrar du till att barnen återvänder till och blir kvar i skolan. Läs mer på fn.se/skolmat!

Starta ett projekt!

"Inte bara snack" är en satsning för att få igång lokala initiativ runt om i Sverige för de globala målen. Tillsammans med dina vänner/kursare/likasinnade ortsbör kan du bilda en projektgrupp och göra verklighet av er idé för hur ni på det lokala planet kan bidra till hållbar utveckling. Ni får stöd och råd av våra coacher. Läs mer om [@intebarasnack](https://www.instagram.com/intebarasnack) på Instagram eller på fn.se/intebarasnack!